אור לשמים — שופטים

שופטים ושוטרים תתן לך וכו' (טז, יח). דהנה הבורא ב"ה ברא זיי"ן שערים בעולם ובשנה ובנפש (ספ"י פ"ד מ"ד), וצריך האדם להשגיח על עצמו בלי לפגום ח"ו בזיי"ן שעריו שלו, רק להאיר אותם ולקשרם בז' שערים העליונים ולעשות בהם רצון הבורא. וז"פ שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, דהיינו שידמה לאדם כאילו שופטים ושוטרים ממונים על זיי"ן שערים, בודאי לא יפגום בהם ח"ו. וזהו תתן לך, תמנה לך על זיי"ן שעריך שלא תפגום בהם כלל רק לעשות רצונו ית"ש.אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך, אם תעשה כנ"ל תוכל להשיג שפע מאתו ית"ש. ואם האדם משיג שפע עליונה מאתו ית"ש צריך לידע בבירור שהכל נותן לו השי"ת בשביל ישראל לתקן אותם ולהדריכם, וזהו אשר ה' אלהיך נותן לך, הכל בשביל לשבטיך, בשביל ישראל. ועוד לשבטיך, אם תעשה כנ"ל תוכה להשיג שפע מעינא פקיחא, רומז על דגים (פע"ח ש' השבת פכ"ב), וזה לשבטיך לשון רבא מלך שיבוטא (שבת קיט.).ושפטו את העם משפט צדק, כי צדק מרמז על דין ח"ו ומשפט רומז על רחמים (ת"ז הקדמה יז:), וזהו ושפטו את העם משפט צדק, כי ברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג) - תעשה ממדת צדק משפט רומז על רחמים, ודו"ק:

צדק צדק תרדוף וכו' (טז, כ). דהנה כתיב (ישעיה נב, י) חשף ה' את זרוע קדשו וכו', ואיתא בסה"ק (משנ"ח מס' שארית יום א' פ"א מ"ו) שהשם הקדוש גדשנא"ל הוא מסוגל מאוד לבטל הרהורים רעים ח"ו, וזפ"ה חשף ה' את זרוע קדשו, דהנה המדות הקדושים שברא השי"ת הם אורות הקדושים ונתפשטו למטה הכל בשביל שיהיה שכר ועונש, וכאשר בא לאדם איזה הרהור רע ח"ו, יבין שההרהור הזה בא ממקום גבוה, ויעלה המחשבה לשרשו, ונתגלה הניצוץ הקדוש ונתעלה, והקליפות נופלים, והשם הנ"ל מספרו חשף. וזפ"ה חשף ה' - ע"י שעשה כנ"ל נתגלה הניצוץ הקדוש, כי חשף לשון גילוי. את זרוע קדשו - עד שמעלה הניצוץ עד היראה לאהבה אמיתית שנק' זרועות עולם. לעיני הגוים - כי עינא ולבא תרין סורסרא וכו' (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה), ומי שפוגם בעינא נק' עיני הגוים, אבל מי שעושה כנ"ל אז יראו כל אפסי הארץ את ישועת אלהינו, כי הני"ק נקראים אפסי ארץ שהם בבחי' מטה ונמוכה, יראו ישועת אלהינו - שיתעלו לשורשם.וזפ"ה צדק צדק תרדוף, כי שני פעמים צדק עולה שפ"ח כמספר שם הנ"ל, וזה תרדוף - בזה שתעשה כנ"ל תוכל לבטל הרהורים רעים ח"ו. ועוד תרדוף - תזכה למדת אהרן אוהב שלום ורודף שלום (אבות פ"א מי"ב). למען תחיה וירשת וכו', כשאדם עושה כנ"ל הוא בחינת בעל תשובה, ושמעתי פירוש הפסוק וימינך פשוטה לקבל שבים מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה, הגם שמאתו לא תצא וכו' (איכה ג, לח) והכל חסדים מאתו ית"ש, אעפי"כ לבע"ת הוא מתראה בחסדים פשוטים, וזהו וימינך פשוטה, בשביל לקבל שבים, שיתעלו למוטב, עד כאן דברי פי חכם חן, וזהו למען תחיה - תזכה להשיג חיים, ובו נכלל הכל:

על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר (יט, טו). יבואר על פי מה ששמעתי מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין פירוש הגמרא (שבת קיט:) כל האומר ויכולו נעשה שיתוף להקב"ה, והקשה מה בצע בשותפותו הלא ה' אלהינו ה' אחד. ופי' הוא שדיבורו יקיים השי"ת ומה שיאמר לטובת ישראל יקיים, ולזה הוא מושאל בשם שותף עכ"ד. וזפ"ה על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר, כי בזה שאנו אומרים ויכולו אנו מעידים בו ית"ש שהוא לבדו ברא ויצר ועשה הכל, ובציבור אנו אומרים ויכולו ג"פ, שני פעמים בתפלה ופעם אחת בקידוש, ועכ"פ פחות משנים אי אפשר אפילו ביחיד, וזה יקום דבר - שיהיה קיום לדיבורו.ולדברינו ניחא ג"כ, דלעיל (דברים יז, ו) כתיב יומת המת, וכאן כתיב יקום דבר. כי ע"י שנתקיים דיבורו נתעלה ונתרומ' הקדושה והקליפה נופלת, ולזה כתיב יומת המת, רומז ליצר הרע שנקרא בשם מת, וכשהקליפה נופלת נתעלה הקדושה, וזה יקום דבר, שנתעלה שעור קומת הקדושה כביכול:

ראשית דגנך תירושך ויצהרך וראשית גז צאנך תתן לו (יח, ד). ויש לדקדק לכאורה חד ראשית מיותר, דהול"ל ראשית דגנך פ' וגם צאנך תתן לו. ונ"ל דהנה כתיב (ע' בראשית טו, ו) והאמין בה' ויחשבה(י)ה לו לצדקה, וקשה דהול"ל ויאמין בה'. ועוד קשה, דהא אברהם היה ראש לכל מאמינים, וכי עד הנה לא האמין בה' עד שנתבשר בבשורת הזרע. ונ"ל דאיתא במדרש (ע' שהש"ר א, נט) צרור המור דודי לי, זה אברהם שהיה צר ומר לו, ואח"כ דודי לי, וכמו שפירשנו כבר על ענין כל הקובע מקום לתפילתו אלהי אברהם בעזרו (ברכות ו:), דהיינו שאחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד) ולא היה לו שום סיוע משום ב"א בעולם יעו"ש, וכשנתבשר אברהם אבינו ע"ה בבשורות הזרע הבין שכלולים בו כל נשמות ישראל, כי הזרע נמשך מהמוח, ונתירא אולי יבואו בניו ג"כ להמדה שלו שהיה מתחילה צרור המור, ולא יוכלו ליתן עצות לנפשם כמו אברהם אבינו ע"ה שעשה יחוד מניה וביה וכנ"ל, לזה פעל אברהם אבינו ע"ה באמונתו החזקה עד שהמשיך לדורותיו ג"כ אמונה גדולה ולהיות להם סיוע לעבודת הבורא ב"ה, וזפ"ה והאמין בה' - היינו שהמשיך אמונה גם לדורותיו הבאים.וזפ"ה בגמרא (תנדבא"ר פכ"ה) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותינו, וקשה היאך יוכל אדם לומר כן, וכי יכול להיות כמו אבות הקדושים. אבל כמו שפירשנו ניחא, דהעבדות של האבות היה לנטוע ולשרוש אמונת אלהי עולם בלב כ"א מישראל, וצריך האדם לעורר עצמו עכשיו להוציא מכח אל הפועל מה שכבר עשו האבות בשבילו.וזפ"ה ראשית דגנך תירושך ויצהרך, דגנך תירושך ויצהרך מרומז על האבות, ומרמז לנו הפסוק בזה שצריך האדם לקשר עצמו כמו בעת שהיה בראשית של האבות וכנ"ל, וראשית גז צאנך תתן לו מרומז על דוד המלך ע"ה כמו שכתוב (תהלים עח, עא) מאחר עלות הביאו, שהוא רגל רביעי למרכבה (זח"א כ.), ולפיכך כתיב גבי ראשית כי סוף מעשה במחשבה תחלה, ואיתא בגמרא (ברכות טז:) אין אבות אלה שלשה, ולפיכך כתיב ראשית דגנך וכו' שמרומז על האבות וכנ"ל, ואח"כ ראשית גז צאנך שמרומז על דוד המלך ע"ה. תתן לו - אם תעשה כנ"ל תוכל להשפיע בעבדות שלך בהתורה שלך, כי צריך להשפיע בכל העולמות ע"י עסק התורה שלו, וזהו תתן לו לשון ויתנו בגוים (הושע ח י, ע' ב"ב ח.):

עוד נ"ל, בהקדם פירוש הפסוק (תהלים קטו, יח) ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה, כי האדם הרוצה לילך בדרך האמת נדמה לו שגרוע מכל ושח"ו אבדה תקוותו, אבל האמת שהשי"ת מרחם עצמו על כל הבריות לבלתי ידח ממנו נדח, ובזה פירשנו הפסוק (תהלים קלו, יג) לגוזר ים סוף לגזרים, שהנשמות שהם בעיניהם סופי דכל דרגין מרומז בתיבת ים סוף, הקב"ה מאירם וזהו לגוזר לשון ספיר גזרתם (איכה ד, ז), לגזרים בגימטריא עשר הויות, דהיינו שזוכה שבא אליו שפע מכל שיעור קומה עליונה כביכול. וז"פ ואנחנו נברך יה - דהיינו שאת' בבחינת אין, ואנחנו מה (ע' שמות טז, ז). נברך יה - תזכו להמשיך ברכה ומוחין קידושין לעולם, ויהי' רומז לחכמה בינה ודעת (ע"ח ש"מ פ"ד). מעתה רומז לבע"ת, כי אין ועתה אלא תשובה (בר"ר כא, ו). ועד עולם, מורה על צדיק מעיקרא שהוא מעולם צדיק, ולרחוק ברישא (ברכות לד:) ולזה הקדימו הפסוק. הללו יה, כי יתפלל ע"י רב טוב לישראל ויודו וישבחו להשי"ת על כל הטוב הבאה אליהם.וזפ"ה ראשית דגנך, דהיינו שאתה בבחינת ראשית, בחינת אין, וגרוע מכל, ובכל עת אתה מתחיל לצעוק לומר מעתה אתחיל להיות טוב, וזה נקרא ראשית, דגנך - תזכה שיבא לך שפע מבחינת אין רומז לכתר, כי דגן היא כל מיני דאידגן (נדרים נה.), כולל כל מיני דגן, ובחינת כתר ג"כ כולל הכל. תירושך

ויצהרך רומז לחו"ב, כי יצהר הוא שמן רומז לחכמה כידוע (זח"ג לד.), ותירוש הוא יין (יומא עו:) רומז לבינה (זח"ב קכז.). וראשית גז צאנך, רומז למלכות (קדושא) [קדישא] נק' דינא רפיא (זח"ג רסא.), ולזה ראש השנה הוא שני ימים, רומז לתרין ראשית:

ושרת בשם ה' אלהיו וכו' (יח, ז). ויש לדקדק דהל"ל לשם ה' אלהיו. ונ"ל דאיתא בגמרא (ע' ברכות כ.) מ"מ הראשונים התפללו ונענו, מפני שהתפללו בשם. דהנה הבורא ב"ה דרכו להיטיב, ומי מעכב, הקליפות שאינם רוצים בתענוג השי"ת, ואיתא (זח"ב פז.) כל התורה שמותיו של הקב"ה, והשי"ת שומע תפלות כל פה, וכשאדם מתפלל ומבקש מהשי"ת הוא מתפלל בשמותיו הקדושים, אבל נ"מ כשאדם יודע איך לקשרם למעלה הוא ממשיך האור משמות הקדושים, והשמות הם מסוגלים שמבריחים את הקליפות וממילא יבא הטוב לישראל, כי כאשר נפלו הקליפות המונעים טוב מישראל אז ילך הטוב מאתו ית' לישראל, וזהו שהראשונים התפללו בשם, שידעו איך לקשר כל דבר למעלה, וכאשר האדם יתפלל כן בודאי יענה אותו השי"ת.אבל לאו כל אדם יוכל לכוון בזה, ועכ"פ צ"ל נקבע בלבו אמונה חזקה שמה שנחסר לאדם למטה ח"ו הוא רק רמז לו בערך מה שצריך לתקן למעלה, וזה בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט) כתיב באלי"ף ובוא"ו, כי כאשר האדם כוונתו בשביל שלא יהא צער למעלה ח"ו, וזהו לו בוא"ו, ואם האדם כוונתו בשביל זה אזי יהיה תיכף לא באלי"ף ויסיר הצער.והנה גם זאת אין לאדם תמיד להיות כוונתו בשביל שיש צער למעלה ח"ו ויהיה כוונת בקשתו בשביל זה, לזה ביקש דוד המלך ע"ה (תהלים סט, יד) ואני תפילתי לך ה', דהיינו שכוונתו בתפילתו ה', בשביל ה' שיתוקן למעלה ויהיה עת רצון, אבל דוד המלך ע"ה התחכם בעצמו והתירא מאוד שמא לפעמים לא יהיה לו בחינה זאת, ולזה ביקש אעפי"כ ענני - תענה אותו, באמת ישעך, כי באמת הגם שאין כוונתו לזה אעפי"כ מה שאוושע הוא ישעך.וזפ"ה ושרת בשם ה' אלהיו, שהעבדות שלך התורה והתפלה יהי' בשם ה' אלהיו, מורה על שני בחינות הנ"ל. ככל אחיו הלוים העומדים שם לפני ה', הם הצדיקים שעומדים תמיד בעבדות השי"ת בבחי' הנ"ל.וזפ"ה ויאמר ה' אלי הטיבו את אשר דברו, אם רצונך שתפעול דיבורך בשביל טובת ישראל, תראה להטיבם ולהאירם אלי, בשביל השי"ת ב"ה, וכנ"ל:

ושרת בשם ה' אלהיו ככל אחיו הלוים העומדים שם לפני ה' (יח, ז). אם אמנם כבר פירשנו פסוק זה בדרך זה, מכל מקום מחמת שנתחדשו ת"ל כמה דברים שלא נאמרו לעיל, לא אמנע מלבאר, וזה החלי בעזר צורי וגואלי.ויבואר על פי הגמרא (ע' ברכות כ.) מ"מ הראשונים התפללו ונענו מפני שהתפללו בשם, ופי' הוא כך, שכל הענינים שהתפללו לא הניחו שום דבר למטה רק העלו וקשרו הכל למעלה. וזה נזורו אחור (ישעיה א, ד), שמדבר אחוריהם עשו כתר ועטרה ונחת רוח ליוצר בראשית, ונזורו הוא לשון נזר ועטרה, ובזה פי' הפסוק (תהלים קיח, כו) ברוך הבא בשם ה', דהיינו שתיבות ברוך יהיה ג"כ כמו שם ה', והכל שמותיו של הקב"ה כידוע ליודעי חן, ברכנוכם מבית ה' - אם תעשו כן יהיה לכם ברכה מאת ה', וכאשר תתפללו תענו, וכמו דאיתא בגמרא הנ"ל.וז"פ ושרת בשם, שהעבדות שלכם יהיה בשם וכנ"ל, אם תפעלו לה' אלהיו - תוכלו לעשות מדין רחמים, כי אלהים רומז לדין (זח"א סד:), ותהפכו מדת הדין למדת הרחמים. ככל אחיו הלוים העומדים שם לפני ה', כמו אותן הראשונים שהתפללו בשם ונענו, כמו כן אתם אם תעשו ג"כ כנ"ל תענו ג"כ ויושפע כל טוב לבני ישראל:

חלק כחלק יאכלו לבד ממכריו על האבות (יח, ח). נ"ל דאיתא בגמרא (ב"ב עד.) תא ואחוי לך היכי דנשקי ארעא ורקיע אהדדי. פירוש, כי עיקר הדבר להעלות עולמים התחתונים ולקשרם בעולמים העליונים, וזהו ארעא ורקיע אהדדי, שהם מחוברים יחד, משם בא שפע לישראל.וזה פי' חלק כחלק, דהיינו לקשר עולמות התחתונים בעולמות העליונים, וזהו חלק כחלק - שיהיו שניהם שווים. יאכלו, משם יבוא שפע לכם. לבד ממכריו על האבות, פירוש מי שהוא לבד, היינו יחידי ואין לו סיוע משום אחד ממכריו על האבות - צריך למסור עצמו להשי"ת כמו שעשו האבות הקדושים, ואחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד), כמו כן צריך האדם ליילך בדרכי אבותינו הקדושים:

תמים תהיה עם ה' אלהיך (יח, יג). דהנה כתיב (תהלים כה, כא) תום וישר יצרוני כי קיויתיך, והנה כבר הבאתי דברי קדשו של כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין על הגמרא (פסחים ח.) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, ותוכן דבריו הקדושים, דהנה יש צדיקים ומחמת רוב תשוקתם לעבודתו ית"ש אינם משגיחים על זה העולם, ואין זה עיקר העבדות, והעיקר לתקן למעלה בעולמות העליונים ולהמשיך השפעה בעולם המעשה, וזה נקרא צדיק גמור, וז"פ הגמרא הנותן סלע לצדקה, ועושה יחוד למעלה, וכוונתו ג"כ בשביל שיחיה בני, דהיינו שיהיה טוב גם בזה העולם, הרי זה צדיק גמור. וזה הי' כוונת יעקב כמ"ש (בראשית כט, יח) אעבדך שבע שנים, דהיינו שכל עבדותי להאיר ולתקן עולם המעשה שבעת ימי הבנין (ע' זח"א קנג:, זח"ג שב.).וזפ"ה תום וישר, כי יש בני אדם בינונים והם בבחי' עיגולים, כי הנשמה משתוקקת למעלה והגוף למטה, וצריך האדם לקשר עצמו במדת יעקב ולהמשיך חוט של חסד בעולם, דהיינו לתקן הכל למעלה, והעולם העשיה יהיה מקושר בעולם העליון, וז"פ תום שמרומז על בחינת יעקב שנקרא איש תם (בראשית כה, כז). ויושר, שתמשיך אור הישר בעולם. יצרוני, בחינות אלו ינצרוני שלא אניח שום דבר למטה רק אקשר הכל למעלה. כי קויתיך, תוכה להמשיך השי"ת בה' בקוים ולא בסוד העיגולים. וזה פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו, הצדיק כוה יוכל לפדות את ישראל מכל צרותיהם.וזפ"ה תמים תהיה עם ה' אלהיך, ותרגומו שלים תהיה בדחולתא דה' אלהיך, דהיינו שתראה להמשיך בחינת יעקב וחוט של חסד בעולם, וזהו תמים תהיה אם תזכה ליראת רוממות שהיא עם ה', כמו שפירשתי על פסוק (דברים ז, יג) ושמר ה' אלהיך לך את הברית וכו' יעו"ש, כי שהוא עדיין בבחי' עיגולים יש לו צער מהיראה, כי הם שני דברים הפכים, אבל מי שממשיך בחי' שהוא אור הישר, יש לו תענוג ונחת מהיראה שהוא עם ה' ודו"ק:

נביא מקרבך מאחיך כמוני וכו' (יח, טו). ויש לדקדק דתיבת מקרבך לכאורה מיותר. ונ"ל דהנה כתיב (הושע יא, ט) בקרבך קדוש [ו]לא אבוא בעיר, ודרשו חז"ל (תענית ה.) לא אבוא בירושלים של מעלה עד שיבנה ירושלים של מטה, וזפ"ה נביא - שיתחדש בחינת נבואה לישראל. מקרבך, כי בזמן הגלות אין לנו בחינת נבואה, ואימתי יהיה לנו, כשיבנה ירושלים, וזה מקרבך - כשיהיה בקרבך קדוש. ועוד מקרבך, שהשי"ת יחדש לנו רועה נאמן שיהיה לו רחמנות, וזהו מקרבך כמאמר הכתוב (ירמיה לא, יט) על כן המו מעי לו רחם. מאחיך כמוני, בחינת משה סוד הדעת (זח"ב רכא.). אליו תשמעון, להצדיק כזה תתאספו, לשון וישמע שאול (שמ"א טו, ד):

והורידו את העגלה אל נחל איתן וכו' כפר לעמך ישראל וכו' (כא, ד-ח). ופירש רש"י וכפר, הכהנים אומרים. ולכאורה קשה מה בעי רש"י בזה. ונ"ל על פי מה דאיתא בגמרא (מכות יא.) האי אריה דאכליה לאינש תוך תלתי פרסא ממקום ריב"ל לא אתא אליהו לגביה, ומפני מה לא אתי לגביה, כי הוא הצדיק שבדור היה לו להשגיח שלא יאונה זאת בימיו, ולזה לא אתי אליהו - כי הדבר הזה הוא מחטא העגל, ואליהו הוא כהן, ושבט לוי לא פגמו בחטא העגל.וזפ"ה והורידו את העגלה א"ל נ"חל א"יתן, הר"ת בגימטריא אליהו, וזה וידינו לא שפכו את הדם הזה, היינו שגם שאנחנו לא שפכ[נ]ו הדם הזה בידים ממש אבל מ"מ עינינו לא ראו להשגיח שלא יאונה זאת בימינו. וזה שפירש רש"י כפר הכהנים אומרים, ויבוא זכאי ויכפר (יומא מג:), כי הכהנים לא פגמו בזה כלום, ודו"ק: